

разбирательствѣ: „Z strony Janego znam się do tego że był przy mnie y iako cudzoziemca przygarnalem bych, dawszy mu pomieszkanieccko w maietności mey Ostroskiey y ten listeczek, którym iako baczę chlubi... potem gdy go było do K. I. M. wzięto y potem za przyczyną pana Dzirzkowa wypuszczono, zdanem listu dobrowolnego, wyzwolonego, o nim wiedziec y iako o durnym chłopie nie chcialem, zaczem y tey maietności zaniechawszy pusił ten głos o siebie, że do pana hetmana koronnego (т. е. Замойскаго, одного изъ недоброжелателей Никифора) do Zamoscia idzie. Nikt go iako wolnego w tem nie hamował, a iż się tam udał, ia o nim wiedziec ne chce y list mu ten moy poty służył poki maietności derżał. (Wyderżka изъ письма к. Острожскаго къ зятю Христофору Радзивилу отъ 23 іюля 1598 г.—*Рукоп. имп. Публ. Биб. Польс. IV. № 223. л. 140—141*).

XVI.

Письмо Федора Скумина къ князю Николаю Христофору Радзивилу съ извѣстіями о Варшавскомъ сеймѣ 1597 г. и дѣлахъ, касающихся религии.

1597 г. апр. 14.

Oświecony a miłościwy xiąże!

S strony religii, zgody w posłuszeństwie z kościołem rzymskim iako nienawiści oth Heretykow i thym podobnych odnosimy, wypisać trudno. Alie to rzecz dziwna, że się na Rusi wiary naszej Heretycy tak bardzo wzmiłowali że więcey o naszą niżli o swoiey Religii mówią że się nam Rusi wielką krzywdę i naruszenie wolności naszej z ztrony odmiany posłuszeństwa dzieie. Thego nam zabraniając czego sobie życzą. Gdyż iesli oni szczyczą się confederacją i wierzą iako chcą i iedney głowy przystoiney w bożnicy swey mieć nie chcą, dla czego nam zabraniają przy tey że confederaty stoiąc, być posłusznemi tego pastyry w chrześcianstwie, kthorego się nam słuchoć iako legitimum podoba. A iż byli poczeli na tym seymie publice tho rozsiewać, żeby król I. M. bydź miał przyczyną przymuszania gwał-

tem Rusi do naszej wiary; co gdy króla I. Mici doszło nie zaniechał się w tym obmowic i deklarować w wothum swym w piątek marca siedmego dnia którą deklaracją I. K. M. na osobliwy ceduli napisawszy do W. X. M. w tym że liscie moim ku przeczytaniu i wiadomości posyłam.—Naliwayko karanie odniosł według zasługi swej w piątek po wielkiej nocy, nazajutrz po wyjachaniu moim z Warszawy iest pierwey ścięty, a potym czartowany. Na inquizycyiego ostatniey z I. M. P. Marszałkiem i mnie z inszymi pany senatory na ten czas przy królu I. M. będącemi bydz kazano. Co powiedził tajno W. X. M. memu miłosciwemu panu nie będzie.

W. X. M.

Sługa powolny

Theodorus Skumin.

Adresъ: Oswieconemu i jasnie wielmożnemu xiążeciu na Nieswiżu y Olyki Krzystofowi Radziwilowi, woiewodzie Trockiemu.

(Изъ рукоп. сборника Импер. Цубл. Библ., заключающаго въ себя копию писемъ Скумина.—Польс. in Fol., IV. № 197).

Примѣч. Теодоръ Скуминъ Тышкевичъ, воевода новгородскій, былъ сынъ православныхъ родителей и долгое время пользовался въ средѣ южно-русцевъ большимъ уваженіемъ за преданность праотцовской вѣрѣ. Православные называли его, подобно князю Острожскому, *столпомъ церкви, окомъ церковнымъ* и обращались къ нему въ дѣлахъ религіозныхъ за совѣтами и помощію (А. З. Р. т. IV. № № 57, 69, 80, 90 и др.). Но въ разсматриваемое наше время „сознаніе въ необходимости уни“—скажемъ словами лучшаго нашего изслѣдователя по церковной исторіи западно-русскаго края—„было поддерживаемо столь разнообразными побужденіями и этими побужденіями иезуиты такъ искусно опутали даже не думавшихъ никогда объ уни, что измѣняли православію или дѣлали къ

этому уже первый шагъ даже такіе люди, которыхъ никто не подозрѣвалъ способными къ этому“ (Литов. церков. унія *М. Колловича*. I. 167). Подобно многимъ другимъ пзмѣнилъ православію и Тышкевичъ. Его обращеніе въ унію Суша приписываетъ Иосафату Кунцевичу... Ita ut praeter exteros, — говоритъ онъ въ жизнеописаніи послѣдняго, — e plebe ac nobilitate homines, Vilnam maxima ex parte ad Unionem sanctam convertisse dicatur. Quibus quasi suave adjecit acroama, cum *Theodorum Skumin Tyszkiewiczum, Nowogrodensem palatinum, et Janusium, ejus filium, magni Ducatus Lithuaniae id temporis notarium, postea Mstislaviensem, Trocensem et Vinensem palatinum, proavis atavisque senatoribus progenitos, e schismate ad unionem transtulisset* (Cursus vitae et certamen martyrii В. Jos. Kuncевичіі. Parisiis. 1865. стр. 36). Мнѣніе Суши о совращеніи Тышкевича *Иосафатомъ Кунцевичемъ* принимается какъ польскими (*Herbarz Niesiec*. IX. 174.), такъ и русскими (*Кулмишъ*. Два отступника Кунцевичъ и Смотрицкій. Статя въ *Чтен. Общест. люб. дух. просв.* 1877 г. апр. стр. 347.) писателями. Но едва ли можно считать его правдоподобнымъ, принимая во вниманіе, что во время совращенія Тышкевича Кунцевичу было не болѣе 17 лѣтъ, — возрастъ слишкомъ ранній для подобнаго дѣла... Основательнѣе предполагать, что совращеніе Тышкевича совершилось подъ вліяніемъ латино-уніатскихъ миссіонеровъ (П. Скарги и другихъ), окружавшихъ князя Христофора Радзивила, съ которымъ, какъ это видно изъ настоящаго письма, новгородскій воевода находился въ близкихъ отношеніяхъ.

XVII.

Письмо князя К. К. Острѣжскаго къ своему внуку Янушу Радзивилу.

1597 г. іюля 27.

Moу najmilszy panie wnęku.

Za tę łaskę W. M. bardzo dziękuję, że mie W. M. z miłości krewney ne iako wnęku, ale dziecie moje własne y tam Mater. для истор. западно-русск. церкь.